

Miehitystaloudesta kansanmurhatalouteen

YK:n vuodesta 1967 miehitettyjen palestiinalaisalueiden
ihmisoikeustilanteen erityisraportin raportti
30.6.2025

Suomenkielinen epävirallinen tiivistelmä, Arabikansojen ystävyysseura ry

Alkuperäinen raportti <https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/hrbodies/hrcouncil/sessions-regular/session59/advance-version/a-hrc-59-23-aev.pdf>

Uudessa raportissaan YK:n miehitettyjen palestiinalaisalueiden ihmisoikeustilanteen erityisraportin **Francesca Albanese** selvittää yritysmaailman osallisuutta Israelin asutuskolonialistisen, palestiinalaisväestöä syrjäyttävän hankkeen ylläpitämisessä miehityillä palestiinalaisalueilla. Sen lopettaminen ei ole mahdollista ilman, että valtioiden lisäksi yksityisiä yrityksiä ja niiden johtajia pannaan vastuuseen.

Yrityssektori on historiassa toiminut kolonialististen tavoitteiden ja niihin liittyvien kansanmurhien ajurina ja mahdollistajana. Evätyään vuosikymmenten ajan palestiinalaisten itsemääräämisoikeuden Israel vaarantaa nyt koko Palestiinan kansan olemassaolon Palestiinassa. Jos yrityksissä olisi noudatettu ihmisoikeudet huomioivaa huolellisuusvelvoitetta (*due diligence*), ne olisivat jo kauan sitten irtaantuneet Israelin miehityksestä. Lokakuun 2023 jälkeen yritystoimijat ovat myötävaikuttaneet väestön karkotus- ja korvaamisprosessin kiihtymiseen, joka on jauhanut Gazan tomuksi ja syrjäyttänyt vuoden 1967 jälkeen suurimman määrän palestiinalaisia Länsirannalla.

Raportti perustuu laajaan kirjalliseen aineistoon siitä, miten Israel on luonut ja pitänyt yllä omaa talouttaan ja kahlinnut palestiinalaisten taloutta miehitystä hyväksi käyttäen, sekä YK:n ihmisoikeusvaltuutetun toimiston (OHCHR) tietokantaan Israelin siirtokuntiin liittyvistä yrityksistä. Tekijä on myös luonut oman noin tietokannan noin 1000 yrityksestä, joihin on oltu yhteydessä. Raportin paljastama yritysten osallisuus miehitykseen edustaa kuitenkin vain jäävuoren huippua.

Yritysvastuun oikeudellista taustaa

Nykymaailmassa yritykset, joista monien liikevaihto on suurempi kuin kokonaisten valtioiden kansantuote, ovat yhä enenevässä määrin oikeuksien haltijoita, mutta ilman riittäviä vastaavia velvollisuuksia. Kolonisoitujen maiden riittämättömän sääntelyn vallitessa yritykset välttävät usein vastuunsa.

Keskeinen yritysten toimintaa kansainvälisen oikeuden mukaisesti ohjaava normatiivinen kehikko ovat YK:n yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevat periaatteet (*Guiding Principles on Business and Human Rights*), jotka velvoittavat valtioita estämään, tutkimaan, rankaisemaan ja korvaamaan kolmansien osapuolten suorittamia ihmisoikeusloukkauksia. Yritysten vastuu määräytyy niiden toiminnasta ja sen seurauksista ihmisoikeuksille; pelkkä huolellisuusvelvoitteen noudattaminen ei riitä vapauttamaan yrityksiä vastuusta. Vastuuseen saattamiseksi ei ole tarpeen osoittaa, että tarkoituksena oli saada aikaan tiettyä vahinkoa, eikä siitä voi vapautua vetoamalla siihen, että yritys vain täytti kaupallisen sopimuksen ehtoja.

Vastuu on olemassa riippumatta siitä, noudattaako valtio ensisijaisia velvoitteitaan. Jos huolellisuusvelvoitteen laiminlyönnit johtavat rikoksiin, yrityksen johtoa ja yhä useammin koko yritystä voidaan pitää vastuullisena tietoisuudesta rikoksista ja niihin osallistumisesta.

Aseellisen konfliktin, miehityksen ja muun laajamittaisen väkivallan vallitessa yritysten odotetaan noudattavan huolellisuusvelvoitetta tehostetusti. Yritysten on myös arvioitava, ovatko erilliset ihmisoikeusloukkaukset osa laajempaa rakenteellista ja järjestelmällistä kansainvälisen oikeuden loukkaamista. Täten ihmisoikeusloukkausten vaikutusten vakavuus määrittelee yritysten vastuun ja loukkausten estämiseksi tehtävien toimien riittävyyden.

Miehitetyillä palestiinalaisalueilla vuosikymmenten ajan kertynyt todistusaineisto ihmisoikeusloukkauksista ja -rikoksista ei jätä mitään epäilystä siitä, että yritysten kytkeytymiseen miehityksen mihin tahansa osa-alueeseen liittyy kansainvälisen oikeuden ehdottomien normien loukkauksia ja kansainvälisiä rikoksia.

Viime aikoina on annettu merkittäviä oikeusistuimien päätöksiä, jotka vaikuttavat huomattavasti yritysten velvollisuuksien ja potentiaalisen vastuun arvioimiseen ja jotka on nyt otettava huomioon arvioinnissa. Kansainvälisen tuomioistuimen (ICJ) kesäkuussa 2024 antama lausunto vahvisti Israelin miehityksen, rotuerottelun ja apartheidin, asevoimien läsnäolon, voiman käytön, luonnonvarojen hallinnan ja siirtokuntien laittomuuden. Lokakuun 2023 jälkeen tehdyt hirmuteot käynnistivät ICJ:ssä kansanmurhaa koskevan ja kansainvälisessä rikostuomioistuimessa (ICC) sota- ja ihmisyyden vastaisia rikoksia koskevat oikeusprosessit. Nämä, sekä ICJ:n Israelille antama määräys lopettaa henkeä vaarantavien olojen luominen ja muistutus valtioille kiellosta viedä kansainvälisten sopimusten loukkaamiseen mahdollisesti käytettävien aseiden toimittaminen asettavat yrityksille lähtökohtaisen vastuun olla ryhtymättä tällaisiin hankkeisiin ja vetäytymään niistä kokonaan.

Jatkaessaan miehitettyihin alueisiin kytkeytyviä toimintojaan ja suhteitaan Israelin, sen talouden, asevoimien ja julkisen tai yksityisen sektorin kanssa yritykset voivat syyllistyä

- Palestiinan itsemääräämisoikeuden loukkaamiseen,
- palestiinalaisalueiden liittämiseen, laittoman miehityksen ylläpitämiseen ja täten hyökkäysrikokseen ja siihen liittyviin ihmisoikeusloukkauksiin,
- apartheid- ja rotuerottelurikoksiin,
- muihin yllä mainittuja tukeviin rikoksiin.

Asutuskolonialistisesta taloudesta kansanmurhatalouteen

Asutuskolonialismi on maan haltuun ottamista, siitä hyödyn ottamista ja kolonisaatiota sen omistajat karkottamalla. Palestiinassa jo alusta lähtien yritykset ovat ajaneet ja mahdollistaneet arabiväestön siirtämistä ja korvaamista. Vuonna 1901 perustettu maanhankintayhtiö Juutalainen kansallisrahasto auttoi suunnittelemaan ja toteuttamaan Palestiinan arabiväestön vähittäistä poissiirtämistä, mikä kiihtyi Nakbassa ja on jatkunut siitä pitäen.

Yrityssektori on osallistunut palestiinalaisten hävittämiseen ja häätämiseen toimittamalla Israelille aseita ja laitteistoa, joita on käytetty kotien, koulujen, elinkeinojen ja tuotannollisen omaisuuden tuhoamiseen, yhteisöjen eristämiseen ja kontrollointiin sekä pääsyn estämiseen luonnonvaroihin, ja myötävaikuttanut palestiinalaisten etniseen puhdistukseen.

Yritykset ovat olleet ratkaisevassa asemassa palestiinalaisten talouden tukahduttamisessa mahdollistamalla Israelin laajentumista ja palestiinalaisten korvaamista siirtokuntalaisilla. Kauppaan ja investointeihin, viljelemiseen, kalastukseen ja veden käyttöön kohdistuneet ankarat rajoituksen ovat tehneet palestiinalaisalueista "vangitut markkinat". Yritykset ovat tehneet voittoa käyttämällä palestiinalaista työvoimaa ja resursseja, pilaamalla luonnonvaroja, rakentamalla ja varustamalla siirtokuntia ja myymällä näin aikaansaatuja tuotteita Israeliin, palestiinalaisalueille ja maailmanlaajuisesti. Oslon väliaikainen sopimus vakiinnutti tämän hyväksikäytön ja Israelin monopolin, minkä johdosta palestiinalaiset menettävät vähintään 35% kansantuotteestaan.

Myös finanssilaitokset ja akateemiset instituutiot ovat olleet mahdollistamassa palestiinalaisten häättämistä. Pankit, varainhoitoyhtiöt, eläkerahastot ja vakuutuslaitokset ovat kanavoineen varoja laittomaan miehitykseen. Yliopistot ovat ravinneen kolonisaatiota tukevaa poliittista ideologiaa, kehittäneet aseistusta ja katsoneet läpi sormien tai suorastaan hyväksyneet järjestelmällisen väkivallan, ja globaali tutkimusyhteistyö on hämärtänyt palestiinalaisten häättämistä akateemisen neutraalisuuden savuverhon suojuissa.

Lokakuun 2023 jälkeen kauan toiminnassa olleet kontrolli-, riisto- ja syrjäyttämisyhteistyöjärjestelmät mobilisoitiin taloudellisiksi, teknologisiksi ja poliittisiksi infrastruktuureiksi joukkomittaisen väkivallan ja suunnattoman tuhoamisen käyttöön, ja miehitystaloudessa toimineet entiteetit osallistuvat nyt kansanmurhatalouteen.

Raportissa esitetään kahdeksan avainsektoria, jotka ovat toiminnassaan asutuskolonialistisen talouden peruspilareiden puitteissa sopeutuneet sen kansanmurhakäytäntöihin.

Sotilaallinen sektori

Sotilaallinen väkivalta synnytti Israelin valtion ja jatkaa sen asutuskolonialistisen projektin moottorina. Israelilaiset ja kansainväliset asevalmistajat ovat kehittäneet yhä tehokkaampia järjestelmiä palestiinalaisten ajamiseksi mailtaan ja joiden avulla Israel voi tehostaa sortoa, alistamista ja tuhoa. Pitkittynyt miehitys ja toistuvat sotilaalliset hyökkäykset ovat tarjonneet testausalustan eturivin sotilaallisille kyvykkyyksille: ilmatorjunta-alustoille, drooneille, tekoälyn ohjaamille maalinosoitusjärjestelmille ja jopa Yhdysvaltain johtamalle F-35-ohjelmalle,

Sotilaallis-teollisesta kompleksista on tullut Israelin talouden selkäranka. 2020-2024 Israel oli maailman 8. suurin aseviejä. Kansainvälinen sotilasteollinen yhteistyö on kehittänyt Israelin kykyä syventää apartheidia ja jatkaa hyökkäystään Gazassa, Israel hyötyy yhteistyöstä vähintään 1650 yrityksen kanssa, kuten italialainen Leonardo S.p.A. Globaalisti valmistetut osat ja komponentit pitävät yllä Israelin F35-hävittäjälaivastoa, jonka avulla se on pudottanut arviolta 85 000 tonnia pommeja Gazaan.

Viime 20 vuoden aikana israelilaiset asevalmistajat Elbit ja IAE ovat kehittäneet yhteistyössä sellaisten instituutioiden kuten Massachusetts Institute of Technology drooneja, joita on käytetty kaikkialle yltävinä tappokoneina Gazassa.

Israeliin asejärjestelmiä ja -komponentteja toimittavat yritykset tarvitsevat välittäjien verkoston, joka koostuu laki-, auditointi- ja konsulttifirmoista, asekauppiaista, agenteista ja välittäjistä. Israelilaiset asevalmistajat tarvitsevat tuotantolinjateknologiaa sellaisilta toimittajilta kuten japanilainen FANUC Corporation, Kuljetusyritykset, kuten tanskalainen Maersk, kuljettavat Israelissa valmistettuja aseita ostajille ja turvaavat amerikkalaisten Gazassa käytettävien aseiden virran Israeliin.

Elbitin ja IAE:n kaltaisille israelilaisyriyksille Gazan sota on ollut tuottoisa hanke. Israelin sotilasmenot kasvoivat 2023-24 välillä 65%. Tästä ovat hyötäneet myös ulkomaiset asevalmistajat.

Valvonta ja vangitseminen

Palestiinalaisten sortaminen on yhä enenevässä määrin automatosoitua. Teknologiayritykset, varsinkin amerikkalaiset jätit, tarjoavat kaksoiskäyttöinfrastruktuureita, jotka integroivat datan keruuta ja valvontaa, ja hyötyvät palestiinalaisalueiden tarjoamasta ainutlaatuisesta testausalueesta. Tällaisia teknologioita ovat muun muassa suljettujen piirien tv-verkot, biometrinen valvonta, tarkastuspisteverkot, "älykkäät muurit", pilvipalveluja hyödyntävä droonivalvonta sekä paikan päällä olevaa sotilashenkilöstöä palveleva tekoäly ja data-analytiikka.

Israelilaiset teknologiayritykset saavat usein alkunsa sotilasinfrastruktuurista ja -strategiasta, kuten poliitikkojen, journalistien ja ihmisoikeusaktivistien vakoiluun käytetyn Pegasus-vakoiluohjelman kehittänyt NSO. Vuonna 2024 sotilaallisten start-up-yritysten määrä kasvoi 143 %.

Voimakkaasti kauan Israelin sotilaita ja tiedusteluelimiä teknologia- ja startup-alalla kouluttaneita yrityksiä on IBM, jonka tietokoneilla on myös pidetty palestiinalaisista kerättyjä valvontatietoja. Hewlett-Packard on pitkään toiminut apartheid-järjestelmän mahdollistajana, ja toimittanut järjestelmät miehitettyjen alueiden hallinnolle, Israelin poliisille ja vankilalaitokselle. Microsoft on ollut aktiivinen Israelissa vuodesta 1991 ja sillä on Israelissa Yhdysvaltain jälkeen suurin keskus. Sen järjestelmiä on käytössä vankilalaitoksessa, poliisissa, yliopistoissa ja kouluissa, myös miehitettyillä alueilla. Sen järjestelmiä on integroitu ympäri Israelin asevoimia vuodesta 2003.

2021 Israel pystytti Alphabetin (Google) ja Amazonin kanssa \$1,2 miljardin Nimbus-projektin yhä kasvavan valvontadatan hallinnan tarpeisiin. Microsoftin, Alphabetin ja Amazonin palvelimien sijaitseminen Israelissa antaa suvereniteetin dataan ja suojan vastuulta.

Tekoäly-yhtiö Palantir on vuodesta 2023 tukenut Israelin asevoimia, ja sen uskotaan toimittaneen alustan sotilaallisten ohjelmistojen nopeaan kehittämiseen ja käyttöönottoon sekä tekoälyalustan taistelukenttädatan reaaliaikaiseen integrointiin ja automaattiseen päätöksentekoon. Yrityksen johtaja on myöntänyt Palantirin surmanneen palestiinalaisia, "enimmäkseen terroristeja", Gazassa.

Työkoneet asutuskolonialistisen tuhoamisen palveluksessa

Siviilitekniikka on palvellut kauan kaksikäyttöteknologiana asutuskolonialistista miehitystä. Lokakuun 2023 jälkeen maailman johtavien työkonevalmistajien koneet ovat vahingoittaneet ja tuhonneet 71 % Gazan rakenteista ja 80 % viljelysmaasta.

Caterpillar on toimittanut vuosikymmenien ajan palestiinalaisten kotien ja infrastruktuurin tuhoamiseen käytettyjä laitteita. Yhteistyössä israelilaisten IAE:n ja Elbitin ja italialaisen Leonardon omistaman RADA Electronic Industries-yhtiön kanssa Israel on kehittänyt automatisoidun kauko-ohjattavan Caterpillar-maansiirtokoneen, jota on käytetty lähes kaikissa sotilaallisissa hyökkäyksissä raivaamaan hyökkäysuria, "neutralisoimaan" alueita ja surmaamaan palestiinalaisia. Lokakuun 2023 jälkeen Caterpillaria on raportoitu käytetyn massamittaisiin kotien, infrastruktuurin ja sairaaloiden tuhoamiseen, missä yhteydessä haavoittuneita on hautautunut elävältä.

Muita vastaavia yrityksiä ovat ruotsalainen Volvo, jonka koneita on käytetty palestiinalaisalueiden hävittämiseen, ja eteläkorealainen Hyundai, jonka koneilla on tuhottu palestiinalaisten koteja ja viljelyksiä. Näiden yritysten koneita on valmistajan logot peitettyinä käytetty myös Gazassa.

Alkuperäisen väestön korvaaminen

Yritykset ovat väestön poistamisen lisäksi osallistuneet myös sen korvaamiseen rakentamalla siirtokuntia ja niiden infrastruktuuria, kaivamalla raaka-aineita ja kauppaamalla niitä ja siirtokuntien tuotteita sekä kuljettamalla siirtokunnissa kävijöitä. Lokakuun 2023 jälkeen tällaiset aktiviteetit ovat lisääntyneet huomattavasti.

Rakentaminen

Miehitettyjen alueiden hallinnan siirryttyä 2024 sotilasahallinnolta siviilihallinnolle siirtokuntien ja "etuvartioasemien" rakentaminen ja rahoittaminen on kiihtynyt huomattavasti. Marraskuun 2023 ja lokakuun 2024 välisenä aikana Israel perusti 57 uutta siirtokuntaa ja "etuvartioasemaa", joiden rakentamiseen kansainväliset yritykset toimittivat koneita, raaka-aineita ja logistiikkatukea. Näitä yrityksiä ovat muun muassa Caterpillar, Volvo, Hyundai ja saksalainen Heidelberg Materials, jonka tytäryhtiö on edistänyt miljoonien dolomiittikivitonniin ryöstämistä Länsirannan palestiinalaiskyliltä pakko-otetuissa louhoksissa.

Monenlaiset yhtiöt ovat osallistuneet siirtokuntia yhdistävän ja palestiinalaisia eristävän tieverkon ja liikenneinfrastruktuurin rakentamiseen. Näistä mainitaan espanjalainen Construcciones Auxiliarias de Ferrocarriles, joka on liittynyt Jerusalemin kevyen raideliikenneverkoston rakentamiskonsortioon muiden vetäytyttyä kansainvälisen paineen johdosta.

Kiinteistöyritykset myyvät siirtokunnissa sijaitsevia kiinteistöjä kansainvälisille ostajille.

Ote luonnonvaroista

Vuodesta 1967 Israel on kontrolloinut järjestelmällisesti Palestiinan luonnonvaroja ja juurruttanut palestiinalaisten riippuvuutta Israelin siirtokuntajärjestelmästä. Israelin määrätessä 9.10.2023 Gazan "totaaliseen saartoon" ja katkaistessa veden, sähkön ja polttoaineen saannin, tämä keinotekoinen riippuvuus otettiin kansanmurhakäyttöön. Näitä rajoituksia, jotka tähtäävät palestiinalaisten hävittämiseen ryhmänä, ei ole kokonaan purettu, minkä vuoksi Israelin otetta luonnonvaroista Länsirannalla ei voida pitää erillisenä Gazassa tapahtuvasta tuhosta.

Vesi

Israel pakottaa palestiinalaiset ottamaan veden kahdesta heidän omalla maallaan sijaitsevasta pohjavesilähteestä korkeilla hinnoilla ja epäsäännöllisellä saannilla. Gazan lähteen vedestä 97 prosenttia ei täytä WHO:n laatuvaatimuksia, mikä pakottaa gazalaiset riippuviksi Israelin vesimonopoliyhtiön Mekorotin putkivedestä. Lokakuun 2023 jälkeen Mekorot toimitti ainakin kuuden kuukauden ajan vettä vain 22% teholla jättäen Gaza Cityn ilman vettä 95% ajasta ja myötävaikutti näin aktiivisesti veden käyttämiseen kansanmurhan välineenä.

Sähkö, kaasu ja polttoaineet

Israel, siirtokunnat ja palestiinalaiset kuuluvat kaikki saman energia-infrastruktuurin piiriin. Gazan voimala on tuottanut vain 10-20% prosenttia Gazan sähköntarpeesta. Loppuosalta alue on ollut täysin riippuvainen Israelin toimittamasta polttoaineesta ja sähköstä. Lokakuun 2023 jälkeen tehtyjen leikkausten jälkeen vesipumput, sairaalat ja liikenne ovat joutuneet täyden romahduksen partaalle.

Kansainväliset energiayhtiöt ovat toimittaneet Israelille sen energia-intensiivissä kansanmurhassa tarvitseman polttoaineen. Pääosan Israeliin tulevasta hiilestä toimittavat yhdysvaltalainen Drummond ja sveitsiläinen Glencore. Amerikkalainen Chevron yhteistyössä israelilaisen NewMed Energyn kanssa pumppaa maakaasua Leviathan- and Tamar fields-kaasukentiltä. Chevronin konsortio tuottaa yli 70 % Israelin koko energiankulutuksesta. Brittiläinen BP on tehnyt Israelin

kanssa sopimuksen tutkimusten tekemisestä kaasukentällä palestiinalaisilta anastetulla merialueella. Chevron ja BP ovat suurimmat öljyntuotajat Israeliin ja Bakusta Turkkiin kulkevan Ceyhan-öljyputken pääomistajia. Niiden öljystä jalostetaan myös Israelin ilmavoimien Gazassa käyttämä lentopetrooli.

Energiaa toimittavat yritykset ovat osallisina sekä Israelin maa-alueiden pysyvään liittämiseen tähtäävän siviili-infrastruktuurin luomisessa että palestiinalaisten tuhoamisen aseistamisessa Gazassa. Energia-infrastruktuurin näennäinen siviilikäyttöluonne ei vapauta yrityksiä vastuusta.

Laittomien hedelmien kauppa

Israelin maananastus on saanut kukoistukseen maatalousbisneksen, joka tuottaa siirtokunta-asukkaiden etuja palvelevia tuotteita ja teknologioita ja on onnistunut laajentamaan markkina-asemaansa ja houkuttelemaan maailmanlaajuisia investointeja, ja on samalla tuhonnut palestiinalaisten ruoantuotantoa ja kiihdyttänyt heidän syrjäyttämistään.

Israelin suurin elintarvikekonglomeraatti, nykyisin kiinalaisomistuksessa oleva Tnuva on ajanut maananastusta ja hyötynyt siitä. Sen toimitusjohtajan mukaan “maatalous ... on siirtokuntahankkeen strateginen voimavara ja merkittävä tukipilari”. Tnuvan kaltaiset yritykset käyttävät hyväksi palestiinalaisten markkinoiden kuihtumista markkinavalta-aseman luomiseen.

Pisarakasteluteknologian globaali johtaja Netafim, joka esiintyy kestävän kehityksen edustajana, on ollut merkittävässä roolissa veden ja maan anastamisessa Länsirannalla. Sen järjestelmät ovat mahdollistaneet Israelin satojen kasvun Jordan-joen laaksossa samaan aikaan, kun palestiinalaisten vedensaantia on estetty ja palestiinalaisten maista 93 % on ilman kastelua. Tällaiset kastelutekniikat uhkaavat kuivattaa Jordan-joen ja Kuolleen meren,

Globaali vähittäiskauppa

Israelin tuotteet, myös siirtokunnista peräisin olevat, virtaavat maailman markkinoille keskeisten vähittäiskauppatoimijoiden kautta, usein ilman mitään selvityksiä. Yritykset voivat peittää alkuperän harhaanjohtavilla etiketeillä ja viivakoodeilla ja sekottamalla toimitusketjuja. Kuljetusyritykset, kuten Maersk, ovat vuosia rahdanneet siirtokunnista peräisin olevia ja YK:n tietokannassa olevien yritysten valmistamia tuotteita Yhdysvaltain ja muille markkinoille.

Asunnonvälittäjät Booking Holdings ja Airbnb, jotka ovat olleet YK:n tietokannassa vuodesta 2020, välittävät kiinteistöjä ja huoneistoja Israelin siirtokunnissa. Edellinen on 2018-2023 yli kaksinkertaistanut listauksensa Länsirannalla ja kolminkertaistanut Itä-Jerusalemossa. Airbnb:n tarjonta Länsirannalla on myös yli kaksinkertaistunut. Tämä tarjonta on yhteydessä palestiinalaisten pääsyn rajoittamiseen mailleen ja viereisten kylien vaarantamiseen.¹

Miehityksen mahdollistajat

Finanssi-, tutkimus-, laki-, konsultointi-, media- ja mainosyritykset osallistuvat asutuskolonialistiseen miehitykseen antamalla sen käyttöön tietoja, narratiiveja, taitoja ja investointeja ja näin tukevat, hyödyntävät ja normalisoivat kansanmurhamoodissa toimivaa taloutta.

¹ Suomentajan huomautus: Raportissa ei ole mainittu suomalaisperäistä, nykyisin amerikkalaisen Doordashin omistuksessa olevaa ruokalahettiyritystä Woltia, jonka suurimpia markkinoita on Israel ja joka toimii myös siirtokunnissa.

Laittomuuksien rahoittaminen

Rahoitussektori kanavoi kriittistä rahoitusta sekä valtiolla että miehityksen ja apartheidin takana toimiville korporatioille huolimatta siitä, että monet alan yritykset sanovat sitoutuvansa vastuullisen sijoittamisen periaatteisiin ja YK:n Global Compact-aloitteeseen.

Valtionlainat ovat olleet tärkeimpiä instrumentteja valtion budjetin rahoituksessa ja ne ovat olleet ratkaisevassa roolissa Gazan hyökkäyksen rahoittamisessa. 2022-2024 Israelin sotilasbudjetti kasvoi 4,2 prosentista 8,3 prosenttiin bruttokansantuotteesta ja budjettivaje kasvoi 6,8 prosenttiin. Jotkut maailman suurimmista pankeista, kuten BNP Paribas ja Barclays mahdollistivat tämän ja samalla Israelin korkopreemion hallinnan takaamalla näitä kansainvälisiä ja kotimaisia velkakirjoja. Varallisuudenhoitoyritykset, kuten Blackrock, Vanguard ja Allianz-vakuutusyhtiön tytäryhtiö PIMCO olivat niiden 36 maassa sijaitsevan 400 sijoittajan joukossa, jotka ostivat näitä papereita. Israelin valtiota palveleva The Development Corporation for Israel kolminkertaisti velkakirjojen myynnin ulkomaille tarjoten samalla sijoittajille mahdollisuuden palauttaa velkakirjojen tuotto Israelin asevoimia ja siirtokuntia tukeville hyväntekeväisyysjärjestöille.

Finanssilaitokset myös kanavoivat miljardeja dollareita miehitykseen ja kansanmurhaan suoraan kytköksissä oleviin velkakirjoihin ja yrityksiin. Blackrock ja Vanguard on Palantirin. Microsoftin, Amazonin, Alphabetin, IBM:n, Lockheed Martinin ja Caterpillarin huomattava omistaja. Vanguard omistaa suuria osuuksia Caterpillarista, Chevronista, Palantirista, Lockheed Martinista ja Elbitistä. Rahastojensa kautta ne vetävät mukaan yliopistojen, eläkerahastojen ja tavallisten ihmisten rahoja.

Globaalit vakuutusyhtiöt, kuten Allianz ja AXA, investoivat suuria summia miehitykseen ja kansanmurhaan kytkeytyviin osakkeisiin ja velkakirjoihin. Niiden vakuutukset myös kattavat yritysten Israelissa ja miehityksellä palestiinalaisalueilla operointiin liittyviä riskejä ja mahdollistavat tällä tavoin ihmisoikeusloukkausten toteuttamista.

Itsenäiset sijoitus- ja eläkerahastot ovat merkittäviä rahoittajia, kuten maailman suurin sijoitusrahasto Norjan valtion eläkerahasto, joka on lokakuun 2023 jälkeen kasvattanut sijoituksiaan Israeliin 32 prosentilla. Vuoden 2024 lopussa 6,9 prosenttia sen sijoituksista oli tehty pelkästään tässä raportissa mainittuihin yrityksiin. Kanadalaisella eläkerahastolla Caisse de dépôt et placement du Québec on lähes 6,67 mrd dollarin arvosta sijoituksia tässä raportissa mainittuihin yrityksiin.

Finanssisektori myös sallii yritysten pääsyn rahoitukseen myöntämällä lainoja ja takaamalla ja myymällä niiden velkakirjoja. 2021-2023 BNP Paribas oli Euroopan suurin Israelia aseistavan aseteollisuuden rahoittaja. 2024 Barclays oli myös suuri YK:n tietokannassa listattujen yritysten rahoittaja ja takaaja.

Näitä investointeja tukee rahoitusalan konsulttiyritysten ja vastuullisen sijoittamisen järjestöjen valinta olla ottamatta huomioon miehityksellä palestiinalaisalueilla tehtyjä ihmisoikeusloukkauksia investointien vastuullisuusarvioinnissa. Tel Avivin pörssissä listattujen osakkeiden arvo onkin noussut ennätykselliset 179 prosenttia Gazan hyökkäyksestä lähtien.

Uskonnollisesta hyväntekeväisyydestä, josta usein saa verovähennyksiä, on tullut laittomien projektien huomattava rahoittaja. Juutalainen kansallisrahasto yli 20 tytäryhtiöineen rahoittaa siirtokuntien leviämistä ja sotilaallisia projekteja. Israel Give-alusta on mahdollistanut verovähennyksiin oikeuttavaa Israelin asevoimille ja siirtokuntiin tarkoitettua joukkorahoitusta 32 maassa. Muita tällaisia organisaatioita ovat amerikkalainen Christian Friends of Israeli Communities, hollantilainen Christians for Israel ja niiden globaalit alajärjestöt.

Tiedon tuottaminen ja laittomuuden legitimointi

Israelissa yliopistot, erityisesti lakitieteen, arkeologian ja Lähi-idän tutkimuksen laitokset, osallistuvat apartheidin ideologiseen rakenteellistamiseen viljelemällä valtion tukemia narratiiveja, pyyhkimällä näkymättömiin palestiinalaisten historiaa ja oikeuttamalla miehityksen käytäntöjä. Luonnontieteelliset ja teknilliset tiedekunnat toimivat asevoimien ja asetoimittajien kanssa tutkimus- ja kehityskeskuksina ja näin osallistuvat valvontaan, joukkojen kontrollointiin, kaupunkisodankäyntiin, kasvojentunnistukseen ja suunnattuun tappamiseen tarkoitettujen välineiden kehittämiseen, joita voidaan testata tehokkaasti palestiinalaisilla.

Johtavat yliopistot tekevät yhteistyötä israelilaisten laitosten kanssa palestiinalaisia suoraan vahingoittavilla alueilla. Massachusetts Institute of Technology tekee Israelin puolustusministeriön rahoittamaa ase- ja valvontateknistä tutkimusta. EU:n Horizon Europe-tutkimusohjelma sisältää yhteistyötä israelilaisten apartheidiin ja kansanmurhaan osallistuvien laitosten ja israelilaisten asevalmistajien kanssa. Useat yliopistot ovat jatkaneet suhteitaan Israeliin lokakuun 2023 eskalaatiosta huolimatta.

Johtopäätöksiä

Raportti osoittaa, miksi Israelin toimeenpanema kansanmurha on jatkunut: koska se on monille tuottoisaa. Ikuisesta miehityksestä on tullut asevalmistajille ja “big tech”-yrityksille ihanteellinen testausalusta, jolla on rajattomasti kysyntää ja tarjontaa, vähän tarkkailua ja vastuullisuutta nolla, sijoittajien ja julkisten instituutioiden voidessa nauttia vapaasti voitoista. Liian moni vaikutusvaltainen korporaatio on erottamattomassa yhteydessä Israelin apartheidiin ja militarismiin.

Lokakuun 2023 jälkeen Israelin puolustusbudjetti on kaksinkertaistunut, ja kysynnän, tuotannon ja kuluttajien luottamuksen laskiessa korporaatioiden kansainvälinen verkosto on pönkittänyt Israelin taloutta. Blackrock ja Vanguard kuuluvat suurimpiin Israelin kansanmurha-arsenaalin kannalta ratkaiseviin asevalmistajiin sijoitaviin laitoksiin. Keskeiset pankit ovat taanneet Israelin valtion velkakirjoja, joilla on rahoitettu tuhoa, ja suurimmat sijoitus- ja eläkerahastot, väittäen noudattavansa eettisiä periaatteita, ovat investoineet kansanmurhatalouteen.

Aseyritykset ovat saaneet lähes ennätysvoittoja varustamalla Israelia huippuaseistuksella, joka on tuhonnut suojatonta siviiliväestöä. Globaalien rakennuskonevalmistajien koneet ovat tasanneet Gazaa maan tasalle, mikä estää palestiinalaisten paluun ja elämän uudelleenrakentamisen. Energia- ja louhintakonglomeraatit ovat siviiliväestön energiahuollon ohessa huolehtineet Israelin ja sen asevoimien energiainfrastruktuurista, joita molempia on käytetty palestiinalaisten elinolojen laskelmoituun tuhoamiseen.

Kansanmurhan raivotessa Länsirannalla ja Itä-Jerusalemossa alueiden väkivaltainen liittäminen on jatkunut järkähtämättä. Maatalousbisnes on edelleen siirtokuntahankkeen kantava voima. Suurimmat turismialustat normalisoivat siirtokuntia, ja globaalit kauppaketjut myyvät edelleen siirtokuntien tuotteita. Yliopistot kautta maailman, tutkimuksen neutraalisuuden savuverhon suojissa, hyötyvät edelleen taloudesta, joka nyt toimii kansanmurhamoodissa.

Bisnes jatkuu kuin normaalisti, mutta mikään tässä järjestelmässä ei ole neutraalia. Rodullistuneen kapitalismin ideologinen, poliittinen ja taloudellinen koneisto on muuttanut Israelin syrjäyttämistalouden kansanmurhataloudeksi.

Jos raportissa nimetyt entiteetit, jotka edustavat vain murto-osaa korporaatioden osallistumisesta voitontavoitteluun ja rikosten mahdollistamiseen miehitetyillä alueilla, olisivat noudattaneet huolellisuusvelvoitteita, ne olisivat lopettaneet osallisuutensa jo kauan sitten. Nyt vaatimus vastuullisuudesta on entistä pakottavampi: mikä tahansa sijoitus pitää yllä vakavien kansainvälisten rikosten järjestelmää,

Yritystoiminnan ihmisoikeusvelvoitteita ei voida pitää erillään Israelin laittomasta asutuskolonialistisesta hankkeesta, joka nyt toimii kansanmurhamoodissa siitä huolimatta, että ICJ on määrännyt sen lakkauttavaksi kokonaan ja ehdoitta. Korporaatioiden suhteiden Israelin kanssa on loputtava, kunnes miehitys ja apartheid päättyy ja korvaukset on suoritettu. Korporaatiosektori, johtajat mukaan lukien, on pantava vastuuseen välttämättömänä askeleena kansanmurhan ja sitä kannattelevan rodullistuneen kapitalismin lopettamiseksi.

Suosituksia

Erityisraportoija kehottaa jäsenvaltiota:

- asettamaan Israelille sanktioita ja täyden asevientikiellon, mukaan lukien olemassa olevat sopimukset ja kaksoiskäyttötuotteet ja raskaat siviilikäyttökoneet;
- jäädyttämään tai estämään kaikki kauppasopimukset ja investointisuhteet entiteettien ja yksilöiden kanssa, jotka kytkeytyvät palestiinalaisia vaarantaviin aktiviteetteihin;
- panna täytäntöön vastuullisuus ja varmistaa, että korporaatiolle koituu oikeudellisia seurauksia osallisuudesta vakaviin kansainvälisen oikeuden loukkauksiin.

Erityisraportoija kehottaa korporatioita:

- lopettamaan pikaisesti kaikki liiketoimet ja suhteet, jotka kytkeytyvät, edesauttavat tai aiheuttavat ihmisoikeusloukkauksia ja kansainvälisiä rikoksia Palestiinan kansaa vastaan;
- suorittamaan Palestiinan kansalle korvauksia, mukaan lukien apartheid-varallisuusveron muodossa Etelä-Afrikan mallin mukaan.

Erityisraportoija kehottaa kansainvälistä rikostuomioistuinta ja kansallisia tuomioistuimia tutkimaan ja asettamaan syytteeseen korporaatioden johtajia ja/tai korporatioita osallisuudesta kansainvälisiin rikoksiin ja niiden tuottaman hyödyn peittelystä.

Erityisraportoija kehottaa YK:ta:

- noudattamaan kansainvälisen tuomioistuimen neuvoa-antavaa lausuntoa vuodelta 2024;
- liittämään kaikki Israelin laittomaan miehitykseen osalliset entiteetit OHCHR:n tietokantaan.

Erityisraportoija kehottaa ammattiliittoja, lakimiehiä, siviiliyhteiskuntaa ja tavallisia kansalaisia edistämään boikotteja, investointien perumista, sanktioita, oikeutta Palestiinalle ja vastuullisuuden toimeenpanoa kansainvälisellä ja kansallisella tasolla; yhdessä maailman ihmiset voivat lopettaa nämä sanoinkuvaamattomat rikokset.